

Kitap Tanıtımı/Book Review: Nabil Matar, Keşifler Çağında Türkler, Magripliler ve İngilizler, Kopernik Kitap, 2018, ISBN: 9789752439887

Yazar/ Author

Hasan BAKTIR

ORCID ID

0000-0002-1078-8589

Makale Türü / Type of Article: Kitap Tanıtımı/Book Review

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 13 Mayıs / May 2021

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 11 Temmuz / July 2021

Yayın Tarihi / Date Published: 23 Temmuz/ July 2021

Web Sitesi: <https://karedergi.erciyes.edu.tr/>

Makale göndermek için / Submit an Article: <http://dergipark.gov.tr/kare>

Uluslararası İndeksler/International Indexes

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

DRJI

EuroPub

MLA
International
Bibliography

Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List 2018 Kabul Tarihi /AcceptanceDate: 11 Dec 2019

MLA International Bibliography: Kabul Tarihi /AcceptanceDate : 28Oct 2019

DRJI Directory of ResearchJournalsIndexing: Kabul Tarihi /AcceptanceDate: 14 Oct 2019

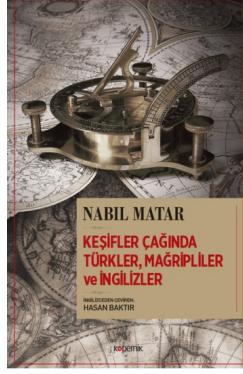
EuroPub Database: Kabul Tarihi /AcceptanceDate: 26 Nov 2019

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Yazar: Hasan BAKTİR*

Kitap Tanıtımı/Book Review: Nabil Matar, Keşifler Çağında Türkler, Mağripliler ve İngilizler, Kopernik Kitap, 2018, ISBN: 9789752439887

İstila Etmek ve Öldürmek Kutsaldır

Avrupa sömürgecilik tarihi Avrupa devletlerinin güçsüz olan Afrika, Amerika ve Asya kıtalarındaki hakimiyetlerini meşrulaştıran bir söylemden ibarettir. Modern dünyada ve öncesinde güç sahibi olan insanlar toplumunda daha imtiyazlı olmuş ve demokratik toplumun Avrupa kıtasında kendini göstermesinden sonra iktidarın belirleyici öznesi durumuna gelmiştir. Özellikle Rönesans dönemi Avrupası sosyal ve siyasi gücün imtiyazlı sınıfın elinde iktidarı nasıl şekillendirebileceğini bize göstermiştir. İktidar ise hiç şüphesiz kaynağını ve gücünü kendini meşrulaştıran söylemden alır. Her bir söylem, bir bilgi üretiminin sonucudur. Bacon, Hobbes, Montesquieu ve son dönem aydınlarından Foucault' nun sıklıkla vurguladığı gibi, "bilgi iktidarı belirleyen en önemli güçtür". Avrupa'da erken modern dönemden itibaren kendini gösteren imtiyazlı sınıf, aslında bilgiyi üreten ve söylemleri ile sömürgeciliğin temelini atan erki oluşturur. Bu erk aslında kapitali, yani modern dünyanın yeni kutsalı olan "sermaye" ve "parayı" yöneten ve bilgiyi de sermayelerini güvence altına almak için kullanan Avrupalı istilacılarıdır. Bugünün dünyasını oluşturan sermayenin ve söylemin gücünü anlamak için sömürgeciliğin başlangıç dönemi olan on altıncı yüzyıla ve bu dönemde kendini henüz göstermeye başlayan sömürgecilik söylemlerine bakmak gerekir. Sömürgecilik tarihi on altıncı yüzyılda yazılmaya başlanmıştır. Bu tarihin en önemli bölümlerinden bir tanesi yeni dünyanın ve yeni pazarların keşfidir. Keşifler sömürgeciliği, sömürgecilik de Avrupalı

* Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, e-mail: hbaktir@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1078-8589

devletlerin kendilerinden teknoloji ve sermaye açısından çok daha zayıf olan Amerika, Afrika ve Asya coğrafyasında kurduğu hakimiyeti hazırlamıştır. Avrupa sömürgecilik sürecini şekillendiren önemli tecrübelerden bir tanesi İngiltere-Akdeniz-Amerika üçgeni etrafında meydana gelmiştir.

Avrupa'yı ve sonrasında Amerika'yı dünyanın merkezine taşıyan bu sürecin tarihini Nabil Matar *Keşifler Çağı'nda Türkler, Mağripliler ve İngilizler* (2018) adlı eserinde tartışmaktadır. Matar, Avrupalı kâşif, maceracı ve tacirlerin Yeni Dünya [Amerika], Afrika ve Akdeniz'de kurdukları sömürge düzenini meşru bir zemine yerleştirmek için kendi eylemlerini haklı gösteren ve yerel halkı "ötekileştiren" bir söylemi nasıl ürettiklerini ilgili kaynaklardan alıntılar yaparak detaylarıyla tartışmaktadır. Sömürgecilerin yerel halkı yok etmek veya tahakküm altına almak için kullandıkları ilk söylem "kutsal savaş" üzerine kurgulanmıştır. Amerikan yerlilerini yok etmek ve bu soykırımı meşru göstermek için oluşturulan kutsal amaç ve kutsal savaş düşüncesi ilk önce Haçlı Seferleri döneminde ve sonrasında da İspanyollar tarafından Endülüs halkını yok etmek için kullanılmıştır. İspanyollar ve İngilizler bu tecrübelerini Amerika kıtasının yerli halkını yok etmek ve yerlilerin sahip olduğu toprakları ele geçirmek için de kullandılar. Christopher Columbus yerlilerin esir edilmesini, Kudüs'ün kurtuluşu için Müslümanlara karşı yapılan haçlı seferine benzetmiştir (Matar, 194). İngilizler için Müslümanlar şeytanla iş birliği yapan, yerlilerse şeytana tapan ilkel toplumlardır (195). "Kutsal topraklar" söyleminin Yeni Dünya ve Akdeniz'deki yansımalarını buralara verilen isimlerde de görmek mümkündür. Akdeniz ve Yakındoğu coğrafyasını Kutsal Kitap'ta (Tevrat ve İncil) kullanılan terimler ve isimlendirmelere atıfta bulunarak açıklayan sömürgeciler, Yeni Dünya'yı da yerlilerin verdiği isimlerden soyutlayarak kendi kültürel ve dini geçmişlerini çağrıştıran yeni isimlerle tanımlamışlardır. Sir George Peckham, Amerika'nın Tanrı'nın seçkin kulları olan İngilizlere ait olduğunu savunmuştur (199). 1637 senesinde yazdığı bir yazıda John Mason Pequet, İngiliz sömürgecilerin soykırımını şöyle savunmuştur: "Tanrı düşmanlarımızı yok etmemizden ve onların mülklerine sahip olmamızdan son derece memnundur" (201). İngiliz seyyahlar Akdeniz'deki toprakların da İngiliz sömürgecilerin mülkü olduğunu "Müslümanlara ait olan toprakların çorak bırakıldığını" iddia ederek meşrulaştırmaya çalışmışlardır. İngilizlere göre Yeni Dünya [Amerika] "vahşiler" tarafından ve Akdeniz-Afrika bölgesi de "dinsizler" [burada kastedilen Müslümanlardır] tarafından istila edilmiştir. Akdeniz, Yeni Dünya ve Afrika sahipleri tarafından vahşilerin (yerliler) ve dinsizlerin (Müslümanlar) elinden Tanrı'nın onayı ile Avrupalı sahipleri tarafından

kurtarılmayı (sömürülmeyi) bekleyen topraklardır. Öyleyse yeryüzünü şeytana tapan yerlilerden ve şeytana hizmet eden Muhammedilerden kurtarmak için yapılan mücadele kutsal bir mücadeledir ve bu amaç için yapılan savaş da kutsal bir savaştır. Kutsal savaşı kazanmak için üretilen her türlü söylem, istila ve sömürü eylemlerini meşrulaştırmak için üretilen bir söylemdir.

İşte Nabil Matar Akdeniz, Afrika ve Amerika'nın birer sömürgeye dönüştürülmesinin ve buralarda yaşayan yerli halkın da dönüştürülerek (Hristiyanlaştırılarak) veya yok edilerek onlara ait olan toprakların ele geçirilmesinin, Avrupalı kâşif, tüccar ve maceracıların vicdanında bu kutsal savaş ve kutsal toprak söylemi ile meşru bir zemine yerleştirildiğini belirtmektedir. Bu söylem istilayı hakkını almaya ve soykırımı/ katliamı da kutsal bir savaş eylemine dönüştürmüştür. İngiliz sömürgecilik söylemi İngiltere-Amerika, İngiltere-Kuzey Afrika ve İngiltere-Ortadoğu üçgeninde gelişen bir süreçtir. İngilizler, Magripliler ve Türkler ile on altıncı yüzyılın sonunda ittifak içine girmişler ve bu sayede Müslüman pazarlara ulaşabilmişlerdir. Akdeniz'e hâkim ve güçlü bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu'na karşı kendini yeniden konumlandıran İngilizler, Yeni Dünya'da da Türklerden öykünerek kendilerini Amerikan yerlilerinin efendisi olarak görmüşlerdir. Kutsal savaş söylemini İspanyol tecrübesi üzerinden geliştiren İngilizler, Yeni Dünya hakimiyetlerini meşrulaştıracak söylemi de Akdeniz tecrübesi üzerinden kurgulamışlardır. Bu iki tecrübe İngilizlerin on sekizinci yüzyıldan yirminci yüzyıla kadar devam eden dünya hakimiyetinin alt yapısını oluşturmaktadır. On altıncı ve on sekizinci yüzyıllar arasındaki bu tecrübe aynı zamanda oryantalizmin (şarkiyatçılık) de temelini oluşturur. On altıncı yüzyılda kurgulanan üçgen (Akdeniz-Afrika-Amerika) on sekizinci yüzyılda tamamlanmıştır (263). Matar kitabında kutsal savaş ve kutsal toprak ile ilgili söylemlerin yanında, sömürgeci İngilizlerin geliştirdikleri "eşcinsellik ve istila" söylemlerini de tartışmaktadır. Her iki durumda da aslında İngiliz sömürgeciliğinin kahramanları "tüccarlar, korsanlar ve aracılardır" [simsarlar]. Bu anlamda İngiliz sömürgeciliğini anlamak adına Nabil Matar'ın kaleme aldığı ve Türkçe tercümesi 2018 yılında yeniden basılan *Keşifler Çağı'nda Türkler, Magripliler ve İngilizler* kitabı dikkatle okunması gereken bir eserdir.